

Innst. 27 S

(2016–2017)

Innstilling til Stortinget fra energi- og miljøkomiteen

Dokument 8:53 S (2015–2016)

Innstilling fra energi- og miljøkomiteen om representantforslag fra stortingsrepresentantene Erik Lundebø, Trine Skei Grande og Ola Elvestuen om at virkeområdet for markaloven utvides til å gjelde flere viktige naturområder i Osloregionen

Til Stortinget

Bakgrunn

Følgende forslag fremmes i representantforslaget:

«Stortinget ber regjeringen på egnet måte fremme forslag om en utvidelse av markalovens virkeområde, slik at viktige naturområder i flere kommuner i Osloregionen kan få en lovfestet markagrense.»

Komiteens merknader

Komiteen, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Åsmund Aukrust, Per Rune Henriksen, Anna Ljunggren, Audun Otterstad og Terje Aasland, fra Høyre, Tina Bru, Odd Henriksen, Eirik Milde og Torhild Aarbergsbotten, fra Framskrittspartiet, Jan-Henrik Fredriksen og Øyvind Korsberg, fra Kristelig Folkeparti, Rigmor Andersen Eide, fra Senterpartiet, Marit Arnstad, fra Venstre, lederen Ola Elvestuen, fra Sosialistisk Venstreparti, Olivia Corso Salles, og fra Miljøpartiet De Grønne, Rasmus Hansson, viser til at lov om naturområder i Oslo og nærliggende kommuner (markaloven) trådte i kraft 1. september 2009 og gjelder for ca.

1 700 km² i 19 kommuner i Oslo-området. Lovens geografiske virkeområde (Marka) består av følgende områder: Kjekstadmarka, Vardåsmarka, Vestmarka, Krokskogen, Bærumsmarka, Nordmarka, Lillomarka, Romeriksåsene, Gjelleråsmarka, Østmarka og Sørmarka.

Komiteen viser til at formålet med loven er å fremme og tilrettelegge for friluftsliv, naturopplevelse og idrett. Bygge- og anleggstiltak, unntatt landbrukstiltak, er forbudt i lovens virkeområde. Loven skal sikre Markas grenser og bevare et rikt og variert landskap og natur og kulturmiljø med kulturminner. Det skal samtidig tas hensyn til bærekraftig bruk til andre formål. Komiteen støtter varmt opp om lovens intensjon.

Komiteen viser til at enkel tilgang på friluftsområder og fri natur i hverdagen bidrar til bedre folkehelse, høyere livskvalitet, flere naturopplevelser og økt kunnskap om naturen og miljøet vårt. Komiteen viser til at tilflyttingen til regionen fører til stort press på å båndlegge friluftsområder til boligutbygging, samtidig som behovet for rekreasjonsområder for befolkningen øker.

Komiteen har merket seg at statsråden i sitt brev til komiteen av 3. mars 2015 skriver at:

«Et lovforslag om utvidelse av Marka slik representantene ønsker kan gjøres på flere måter. Enten kan Kongens adgang til å utvide virkeområdet jf. markaloven § 2 annet ledd utvides, slik at denne type utvidelser kan skje ved forskrift. Alternativt kan slike utvidelser foretas ved at det vedtas endring av markaloven § 2 første ledd om hvilke områder som omfattes av Marka (...) Jeg er av den oppfatning at mer omfattende endringer i markagrensen bør foretas av samme organ som har fastsatt grensen, altså Stortinget selv. Dersom markalovens virkeområde skal utvides til nye områder som ikke ligger i nærheten av områdene som i dag omfattes av Marka, eller for øvrig utvides betydelig, mener jeg dette bør skje ved lovendring, som i dag. Jeg mener på denne bakgrunn

at det ikke bør foretas endringer i markaloven § 2 annet ledd hva gjelder adgang til å i forskrift legge områder til Marka.

Når det gjelder spørsmål om å fremme lovforslag om å utvide Markas virkeområde etter markaloven § 2 første ledd, så må dette knyttes til konkrete områder. Jeg mener det i den forbindelse først må avklares hva berørte kommuner, grunneiere og organisasjoner mener om saken.»

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Kristelig Folkeparti, Venstre, Sosialistisk Venstreparti og Miljøpartiet De Grønne, er enig med forslagsstillerne i at en lovfestet markagrense forebygger konflikter om arealutnyttelse, og på den måten også reduserer potensialet for alvorlige arealkonflikter. Et sterkt vern av markaområdene i Osloregionen gir samtidig viktig beskyttelse til det rike biologiske mangfoldet i dette området. Flertallet mener derfor at arbeidet med å sikre friluftsområder i regionen må trappes opp. En slik opptrapping vil være i tråd med intensjonene i en rekke viktige vedtak i Stortinget knyttet til blant annet naturmangfoldloven, folkehelsemeldingen og målet om å stanse tap av biologisk mangfold innen 2020.

Flertallet fremmer følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen på egnet måte fremme forslag om en utvidelse av markalovens virkeområde, slik at viktige naturområder i flere kommuner i Osloregionen kan få en lovfestet markagrense.»

Komiteens medlemmer fra Høyre, Fremskrittspartiet og Senterpartiet viser til at markalovens formålsbestemmelse er å sikre markas grenser, og at denne grensen er fastsatt ved kart direkte i loven. Disse medlemmer slutter seg til statsråd Vidar Helgesens vurdering om at omfattende endringer av markagrensen bør foretas av Stortinget, som laget de opprinnelige grensene. Disse medlemmer kan derfor ikke støtte forslag om endringer i markaloven § 2 annet ledd, eller forslag om at regjeringen skal legge fram en sak om dette.

Komiteens medlemmer fra Venstre, Sosialistisk Venstreparti og Miljøpartiet De Grønne mener dagens markagrense bør utvides i flere konkrete områder. Disse medlemmer ber derfor regjeringen legge frem forslag om å utvide markaloven § 2 første ledd til å omfatte flere nye områder i Osloregionen. Disse medlemmer vil spesielt trekke frem Follomarka som et område som bør inkluderes gjennom en slik endring. Disse medlemmer viser til at Follomarka utgjør viktige restområder i et sterkt utnyttet

landskap, og er av meget stor betydning for friluftsliv i hverdagen for Follo's befolkning. Byggepresset sørøver, på begge sider av Oslofjorden, er sterkt, og det haster med å sikre gode rekreasjonsområder for en framtidig stor befolkningskonsentrasjon. Disse medlemmer mener derfor at regjeringen bør vurdere om dette området bør vernes etter markaloven, men mener at andre områder også bør vurderes.

Disse medlemmer mener at regjeringen bør også legge frem en sak om utvidelser av markagrensen innenfor de geografiske områdene som er nevnt i loven. Disse medlemmer mener det er behov for en rekke utvidelser av markaloven i et slikt forslag. Enkelte av disse utvidelsene er relativt små og kan gjennomføres ved forskriftsendring, mens det vil være naturlig å inkludere flere av dem i et lovforslag. Disse medlemmer viser til at det er gjort et betydelig arbeid med å kartlegge mulige utvidelser av marka i ulike områder, og viser blant annet til arbeidet som er gjort av Naturvernforbundet i Oslo og Akershus (NOA).

Disse medlemmer ber om at regjeringen blant annet vurderer områdene som nevnes nedenfor, i en sak om utvidelser av markaloven. Disse medlemmer viser til at Miljøvern avdelingen hos Fylkesmannen i Oslo og Akershus i brev av 27. oktober 2010 støtter utvidelser av marka i samtlige av følgende områder:

- **Tanumplataet i Bærum.** Disse medlemmer viser til at området er et nasjonalt viktig kulturlandskap med lange kulturhistoriske røtter og rikt biologisk mangfold. Området er meget verdifullt for naturopplevelser og friluftsliv. Som Maridalen og Sørkedalen, hører Tanumplataet naturlig til i Marka. Alternativt bør området fredes etter naturmangfoldloven eller kulturvernloven. Disse medlemmer mener derfor at regjeringen bør vurdere hvordan dette området bør vernes etter markaloven.
- **Krokskogstupene i Hole og Ringerike.** Disse medlemmer viser til at Krokskogstupene er meget særpregede og bratte stup som strekker seg fra Marka mot Tyrifjorden. Områdene grenser til Marka og har store opplevelsesverdier. I området finnes store naturverdier med flere reservater, nasjonalt verneverdige områder og rikt fugleliv. Disse medlemmer mener derfor at regjeringen bør vurdere hvordan dette området bør vernes etter markaloven.
- **Stubdalsområdet i Ringerike.** Disse medlemmer viser at dette området ligger tett inntil dagens markagrense. Miljøvern avdelingen finner at dette området hører naturlig med i Marka, og at å innlemme dette området i Marka er i samsvar med markalovens formål om å fremme og

tilrettelegge for natur og friluftsliv. Disse medlemmer mener derfor at regjeringen bør vurdere hvordan dette området bør vernes etter markaloven.

- **Toppområdet av Bislingen i Lunner.** Disse medlemmer viser til at toppområdet på Bislingen er synlig fra meget store deler av Nordmarka og spiller en viktig rolle for naturopplevelsen i disse områdene. Området har fjellskogpreg og er et mye benyttet utgangspunkt for skiturer, det ligger inntil dagens markagrense. En innlemmelse av dette området i Marka vil derfor være svært positivt for friluftsliv og naturopplevelse. Disse medlemmer mener derfor at regjeringen bør vurdere hvordan dette området bør vernes etter markaloven.
- **Rinilhaugen.** Disse medlemmer viser til at Rinilhaugen er et viktig naturområde nord i Romeriksåsene, som utgjør en naturlig del av Marka. Et naturreservat utgjør en stor andel av området, mens et større område har mye gammel og særpreget skog med store opplevelsesverdier. Disse medlemmer mener derfor at regjeringen bør vurdere hvordan dette området bør vernes etter markaloven.
- **Varingskollen.** Disse medlemmer viser til at idrett er en del av markalovens formål, og at det dermed er naturlig at Varingskollen inngår i Marka. Åsen har også opplevelsesmessige og kulturhistoriske verdier som gjør den til et viktig friluftsområde ut over alpininteressene. Disse medlemmer mener derfor at regjeringen bør vurdere hvordan dette området bør vernes etter markaloven.
- **Linfåningshøgda.** Disse medlemmer viser at Linfåningshøgda inngår som en naturlig del av Marka som også har vært inne i tidligere utkast til markaloven. Linfåningshøgda er et mye brukt nærområde for en stor del av Nittedals befolkning. Disse medlemmer mener derfor at regjeringen bør vurdere hvordan dette området bør vernes etter markaloven.

Disse medlemmer fremmer følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen legge frem en sak med konkrete forslag til utvidelser av markagrensen innenfor de geografiske områdene som er nevnt i loven.»

Komiteens medlemmer fra Sosialistisk Venstreparti og Miljøpartiet De Grønne har i tillegg merket seg forslag fra Naturvernforbundet i Oslo og Akershus samt Lillomarkas Venner om å ta Bånnkallia inn i virkeområdet for markaloven.

- Området **Bånnkallia** er nærområdet for hele Groruddalen. Terrenget er bratt, med mange biologiske verneverdier og spennende opplevelsesverdier. Området er undersøkt i en rekke sammenhenger. Disse medlemmer mener derfor at regjeringen bør vurdere hvordan dette området kan vernes etter markaloven.

Forslag fra mindretall

Forslag fra Venstre, Sosialistisk Venstreparti og Miljøpartiet De Grønne:

Forslag 1

Stortinget ber regjeringen legge frem en sak med konkrete forslag til utvidelser av markagrensen innenfor de geografiske områdene som er nevnt i loven.

Komiteens tilråding

Bak tilrådingen romertall I står et flertall i komiteen som består av Arbeiderpartiet, Kristelig Folkeparti, Venstre, Sosialistisk Venstreparti og Miljøpartiet De Grønne.

Komiteen har for øvrig ingen merknader, viser til representantforslaget og rår Stortinget til å gjøre slikt

vedtak:

I

Stortinget ber regjeringen på egnet måte fremme forslag om en utvidelse av markalovens virkeområde, slik at viktige naturområder i flere kommuner i Osloregionen kan få en lovfestet markagrense.

II

Dokument 8:53 S (2015–2016) – representantforslag fra stortingsrepresentantene Erik Lundebø, Trine Skei Grande og Ola Elvestuen om at virkeom-

rådet for markaloven utvides til å gjelde flere viktige naturområder i Osloregionen – vedlegges protokollen.

Oslo, i energi- og miljøkomiteen, den 13. oktober 2016

Ola Elvestuen

leder

Rasmus Hansson

ordfører

Vedlegg

Brev fra Klima- og miljødepartementet v/statsråden til energi- og miljøkomiteen, datert 3. mars 2016

Representantforslag 53 S 2015-2016/dokument 8:53 S om at virkeområdet for markaloven utvides til å gjelde flere viktige naturområder i Oslo-regionen

Jeg viser til brev fra Energi- og miljøkomiteen av 18. februar 2016 vedrørende representantforslag 53 S 2015-2016/dokument 8:53 S fra stortingsrepresentantene Erik Lundebj, Trine Skei Grande og Ola Elvestuen om at virkeområdet for markaloven utvides til å gjelde flere viktige naturområder i Oslo-regionen.

Det fremmes følgende forslag:

Stortinget ber regjeringen på egnet måte fremme forslag om en utvidelse av markalovens virkeområde, slik at viktige naturområder i flere kommuner i Osloregionen kan få en lovfestet markagrense.

Markalovens formålsbestemmelse sier at loven skal sikre Markas grenser, og selve markagrensen er fastsatt ved kart direkte i loven. Fastsetting av grensen i loven var et selvstendig poeng ved opprettelse av loven for å sikre Marka mot fremtidige inngrep. Markaloven § 2 annet ledd fastslår likevel at Kongen ved forskrift kan treffe vedtak om å justere markagrensen, og gjøre

loven gjeldende for nærliggende områder som har, eller gjennom tilrettelegging eller skjøtsel kan få, tilsvarende verdi for friluftslivet.

Når det gjelder adgangen til å gjennom forskrift innlemme nye områder i Marka så fremgår det av lovforarbeidene (Ot. prp nr. 23 (2008-2009) s. 39) at dersom lovens virkeområde skal utvides, kreves det at områdene ligger i nærheten av Marka, uten at det kreves at områdene er direkte tilgrensende. Det presiseres at områdene enten skal ha

tilsvarende verdi for friluftslivet som de områdene som allerede omfattes av Marka, eller de skal være av en slik karakter at de gjennom tilrettelegging og/eller skjøtsel kan få tilsvarende verdi for friluftslivet som dagens markaområde.

Bestemmelsen i annet ledd vil sikre at områder som har stor naturopplevelsesverdi og områder med biologiske eller kulturhistoriske verdier kan legges inn i Marka. Områder som i utgangspunktet ikke har noen verdi for friluftslivet uten at det blir gjort tiltak

eller tilrettelegginger kan også legges til sier forarbeidene, under forutsetning av at områdene vil

bidra til å skape større naturlig sammenheng mellom dagens forskjellige delområder i Marka.

Kommunene rundt Marka har mange tettbygde områder som grenser inn mot markagrensen, og bestemmelsen kan også brukes til at friluftsområder i nærheten av tettbygde strøk blir knyttet til Marka. Hensikten med dette er at Marka på denne måten skal bli et mest mulig sammenhengende område for friluftsliv, naturopplevelse og idrett.

Et lovforslag om utvidelse av Marka slik representantene ønsker kan gjøres på flere måter. Enten kan Kongens adgang til å utvide virkeområdet jf. markaloven § 2 annet ledd utvides, slik at denne type utvidelser kan skje ved forskrift. Alternativt kan slike utvidelser foretas ved at det vedtas endring av markaloven § 2 første ledd om hvilke områder som omfattes av Marka.

Det er et nasjonalt ansvar å ta vare på Marka, fordi dette er det største og viktigste friluftslivs- og naturområdet for Norges tettest befolkede område. Markaloven sikrer at områdene i Marka får et ekstra vern, og fastsettelsen av grensene utgjør selve grunnmuren i loven. Jeg er av den oppfatning at mer omfattende endringer i markagrensen bør foretas av samme organ som har fastsatt grensen, altså Stortinget selv. Dersom markalovens virkeområde skal utvides til nye områder som ikke ligger i nærheten av områdene som i dag omfattes av Marka, eller for øvrig utvides betydelig, mener jeg dette bør skje ved lovendring, som i dag. Jeg mener på denne bakgrunn at det ikke bør foretas endringer i markaloven § 2 annet ledd hva gjelder adgang til å i forskrift legge områder til Marka.

Når det gjelder spørsmål om å fremme lovforslag om å utvide Markas virkeområde etter markaloven § 2 første ledd, så må dette knyttes til konkrete områder. Jeg mener det i den forbindelse først må avklares hva berørte kommuner, grunneiere og organisasjoner mener om saken.

Jeg vil videre påpeke at uavhengig av markaloven, så kan den enkelte kommune gjennom bestemmelsene i plan- og bygningsloven avsette områder i både kommune- og reguleringsplaner til blant annet natur- og friområder med egne bestemmelser som sikrer bruken av området. Mange kommuner har på dette grunnlag fastsatt egne markagrenser. Kommunene kan også avsette områder som hensynssoner med tilhørende retningslinjer og bestemmelser som for eksempel skal sikre friluftsliv og grønnstrukturer.

Jeg vil for øvrig nevne at regjeringen tar sikte på å fremme en egen sak til Stortinget om markaloven

og markagrensen. Dette på bakgrunn av prosessen med justeringer av markagrensen. Da markaloven ble vedtatt i 2009, ble det lagt opp til at grensen kunne justeres i etterkant, etter innspill fra kommunene. Det ble derfor initiert en prosess fra departementet, der kommunene ble invitert til å melde inn forslag om slike justeringer, og høsten 2015 ble markagrensen justert 47 steder i 11 kommuner ved kongelig resolusjon. De fleste av disse justeringene omfatter mindre områder hvor grensen opprinnelig var satt gjennom gårdstun eller boligeiendommer eller var upraktiske av andre grunner. Flere av kommunene har ønsket større endringer av grensen for å åpne for bl.a. boligutbygginger nær kollektivknutepunkter. Områdene disse kommunene foreslår omfatter for store arealer til at de kan justeres i forskrift. Flere av disse områdene kan imidlertid være aktuelle å vurdere å ta ut av Marka for å muliggjøre klimavennlig boligutbygging i pressområder jf. regional plan for samordnet areal- og transportplanlegging i Oslo og Akershus. Regjeringen vil derfor i løpet av stortings-sesjonen fremme et lovendringsforslag til Stortinget med forslag om ytterligere endringer i markagrensen. Regjeringen vil i forbindelse med dette også vurdere en presisering av ordlyden i markaloven § 2 hva gjelder rammene for innskrenkende grensejusteringer. Dette på bakgrunn av spørsmål om hva som er grensene for hvilke endringer som kan skje gjennom forskrift etter § 2, i tilknytning til den gjennomførte grensejusteringsprosessen.

